

Expertgruppen för
Studier i Offentlig ekonomi

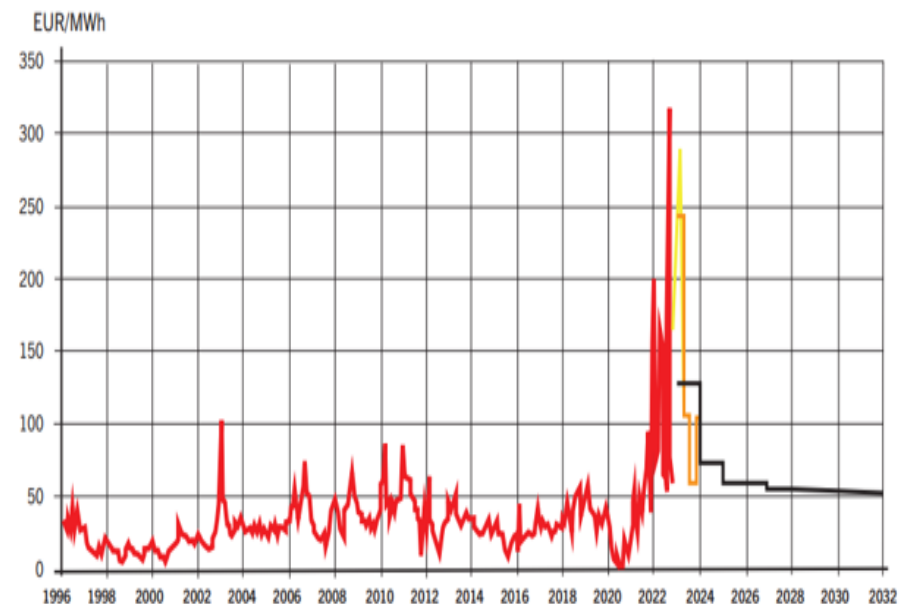
Handel med stor effekt

- en ESO-rapport om utrikeshandel med el

Bo Diczfalusy och Cecilia Hellner

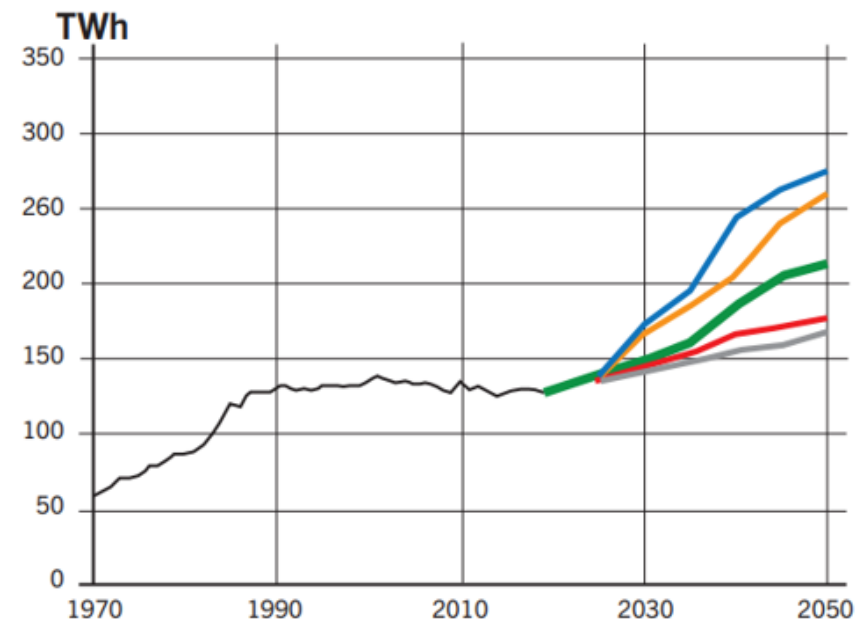
Bakgrund och syfte

- De skenande och starkt varierande elpriserna har väckt både debatt och oro
- I debatten har väckts olika förslag som innebär att utrikeshandeln med el begränsas
- Syftet med rapporten är att undersöka dels om och när sådana begränsningar är *tillåtna*, dels vilka *effekter* de kan tänkas få

En fördubblad elanvändning?

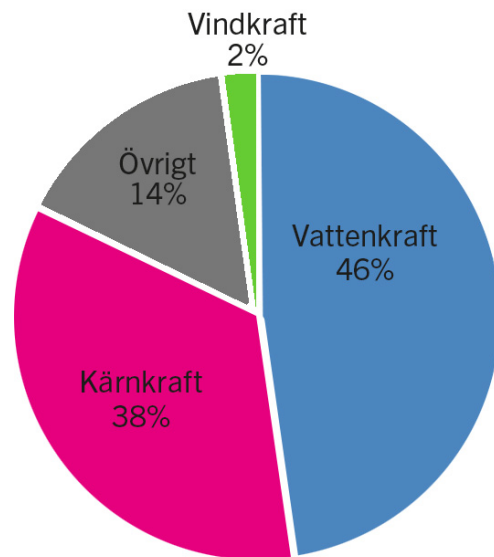
- Sveriges elanvändning har legat på oförändrad nivå sedan 1990-talet
- Många spår en starkt ökande elanvändning. Bakgrunden är den klimatdrivna elektrifieringen inom industrin och transportsektorn
- Elanvändningen kan komma att fördubblas under de kommande 20 åren
- Men det finns många osäkerheter, bl.a. när det gäller de stora industriprojekten

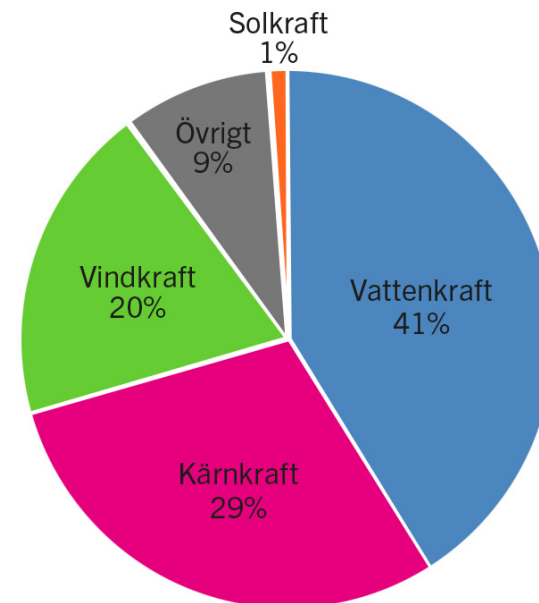

Sveriges elproduktion 2010 och 2022

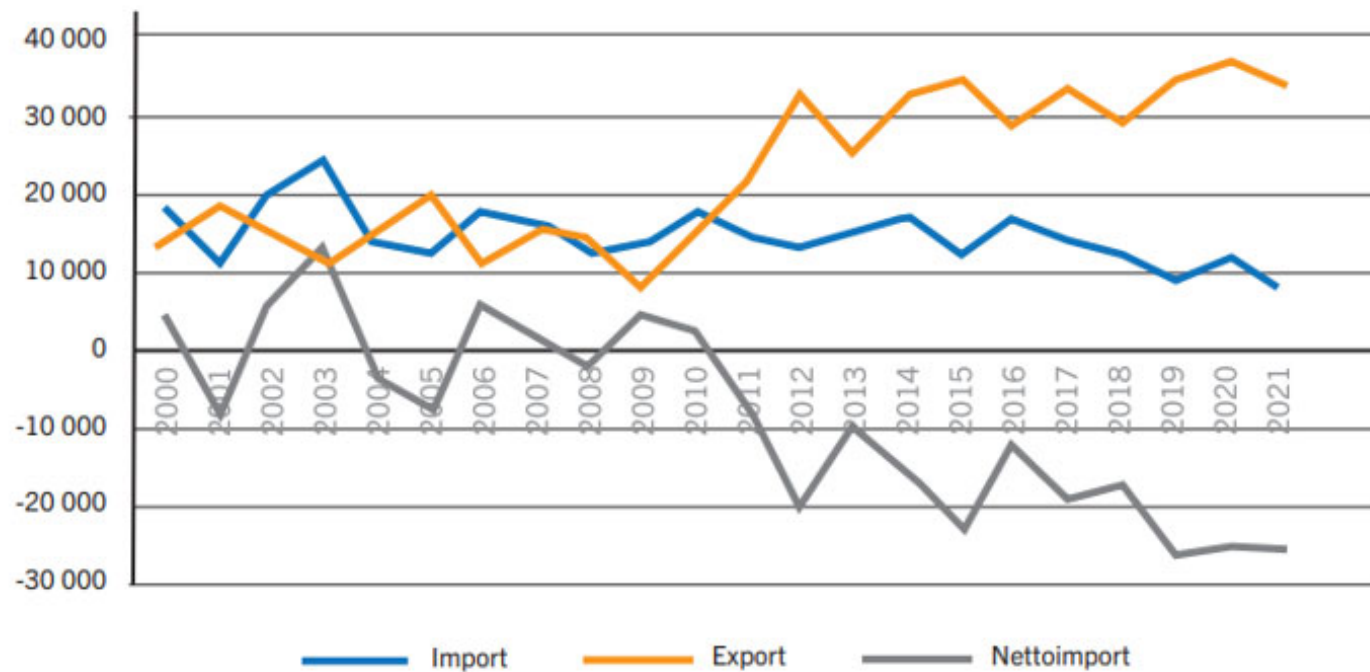
2010: 145 TWh

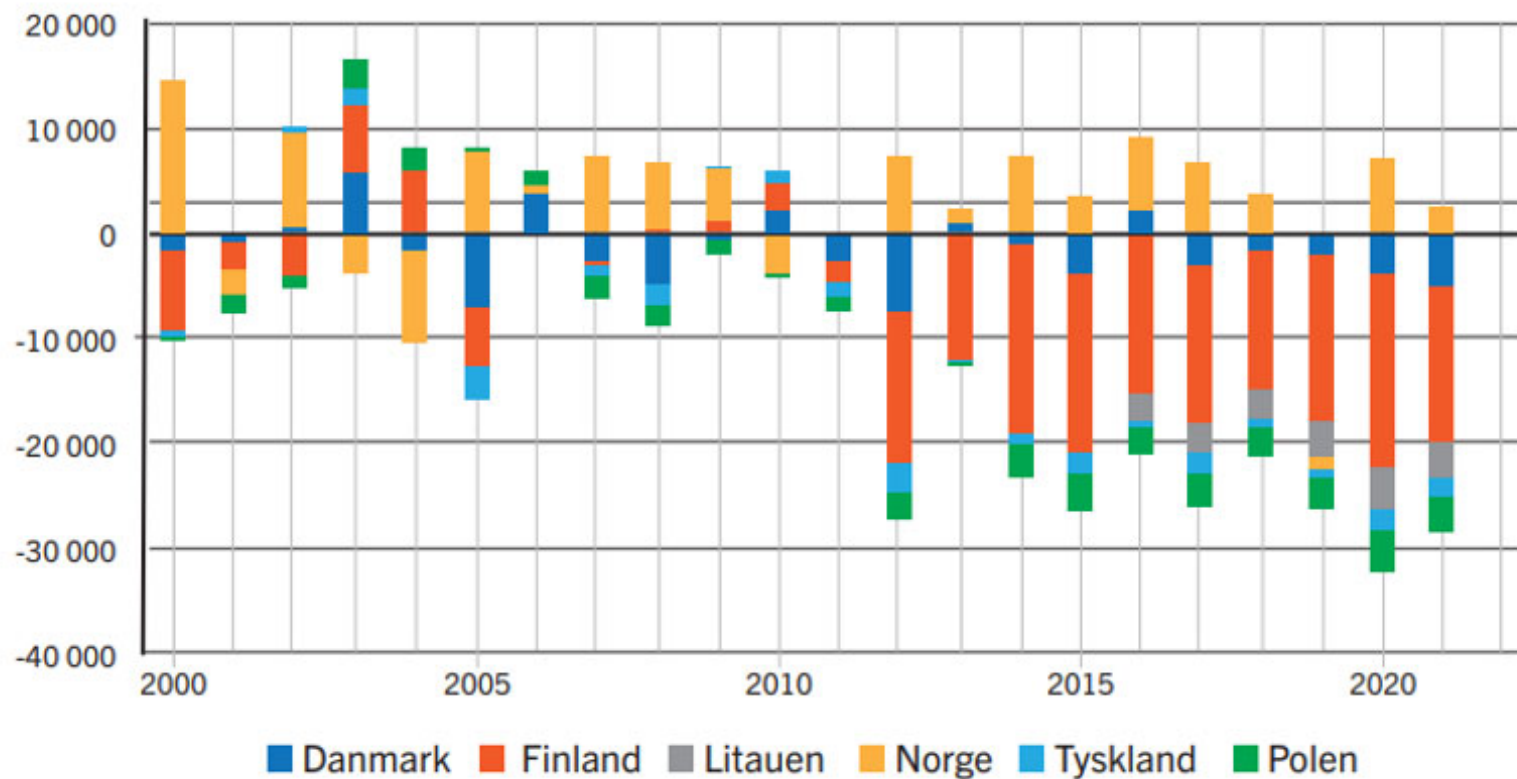
2022: 170 TWh

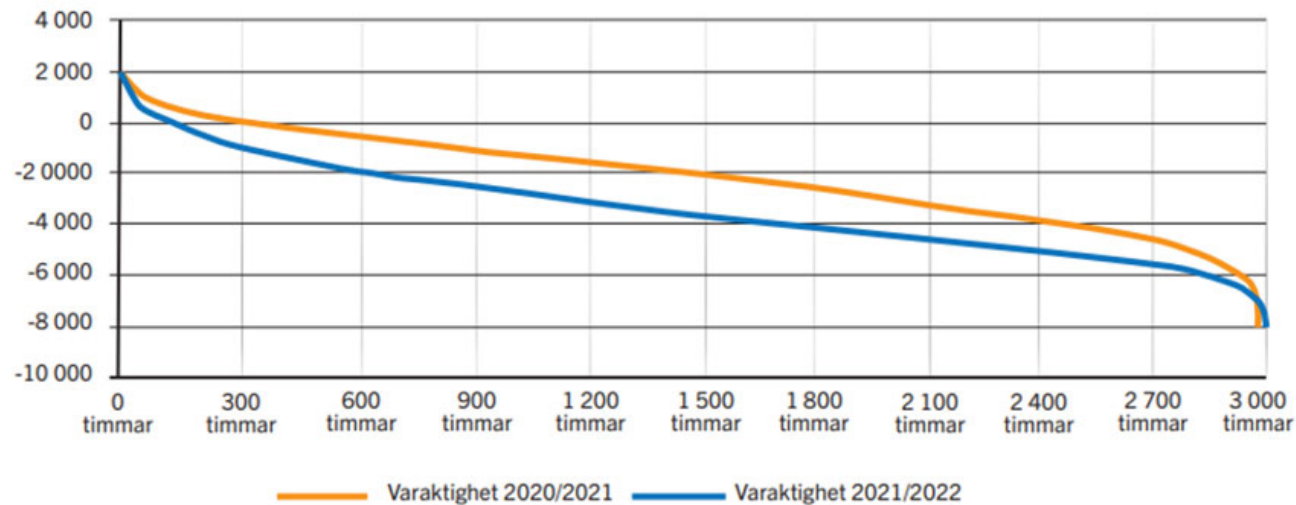
Nettoexporten av el har ökat sedan 2010

Handeln med Norge och Finland dominerar

Under vissa timmar på året är vi nettoimportörer

Den framtida utrikeshandeln med el

- Utrikeshandeln styrs bl.a. av hur snabbt elanvändningen ökar, var det sker, hur snabbt ny elproduktion kommer till och vilken typ av elproduktion som byggs ut
- I dag är vindkraften det kraftslag som byggs ut snabbast. På sikt kan kärnkraft, solkraft och annan elproduktion få allt större betydelse

Hur går utrikeshandeln med el till?

- Priset på el baseras på en auktion som anordnas av de sammankopplade elbörserna i Europa (totalt 16 elbörser).
- Priset i varje elområde bestäms genom utbud och efterfrågan och är detsamma för alla aktörer inom området.
- Till följd av begränsningar av överföringskapaciteten mellan länder och områden kan det bli prisskillnader mellan elområden.
- Vem som blir nettoexportör eller nettoimportör bestäms av elpriset. Ingen enskild aktör (elhandlare, kraftproducent eller elkund) bestämmer om man ska exportera eller importera el.

Får vi begränsa utrikeshandeln med el?

- Man bör skilja mellan *direkta handelsbegränsningar* i befintliga utlandsförbindelser och att *inte tillåta nya utlandsförbindelser*
- Sverige är bundet av EU-rättens regler om inre marknad och konkurrens och av de gemensamma reglerna för elmarknaden
- Vi får *inte varaktigt begränsa utrikeshandeln med el*. Det kan leda till höga böter. Däremot bestämmer regeringen vilka utlandsförbindelser som ska få tillstånd

Effekter av att begränsa utrikeshandel med el (1)

Utrikeshandeln med el kan begränsas på olika sätt. Vi har med hjälp av modellanalyser jämfört fyra olika scenarier:

1. Referensfallet (dagens regler)
2. Utrikeshandel får ske på befintliga utlandsförbindelser men inga nya får byggas
3. Handel med el får bara ske med Danmark, Finland och Norge
4. Ingen utrikeshandel med el får ske

Obs att förenklingar har skett, t.ex. när det gäller elområden.

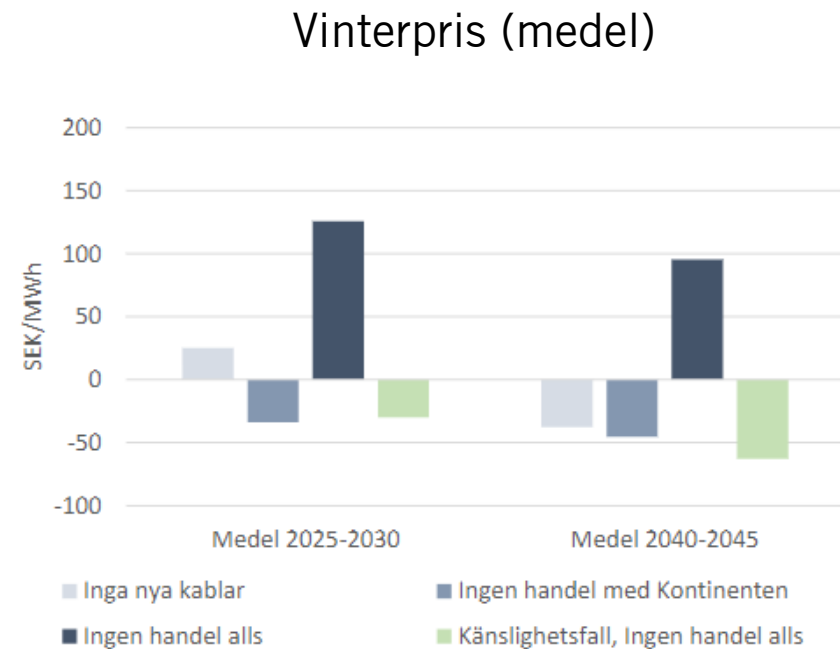
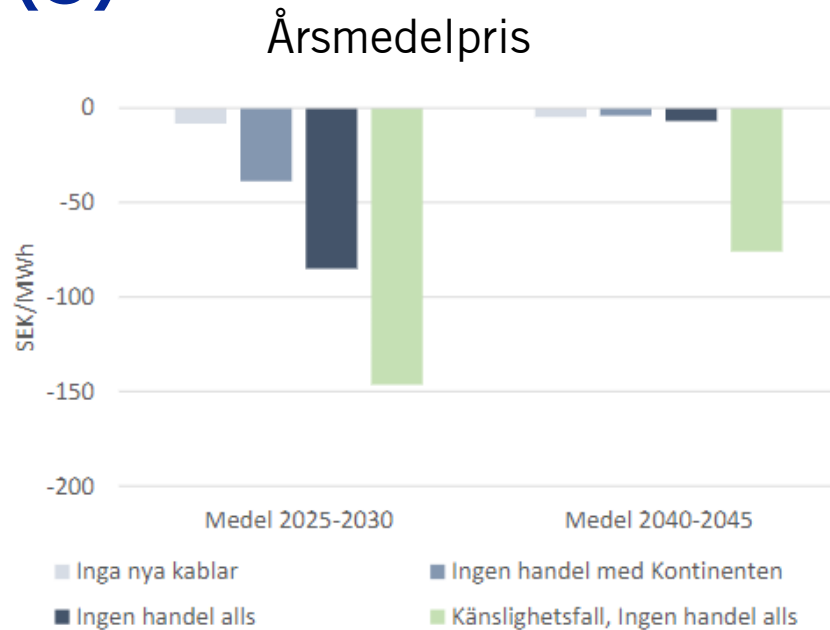
Effekter av att begränsa utrikeshandel med el (2)

- Elpriset (årsmedelvärde) i Sverige blir lägre (2-10 öre/kWh) under de kommande åren om handelsbegränsningar införs
- Under ansträngda perioder (t.ex. på vintern) kan elpriset däremot bli högre
- På längre sikt kan elpriset i genomsnitt bli högre om begränsningar införs
- Samhällskostnaderna för energiförsörjningen ökar med 50-200 miljarder kronor
- De totala utsläppen av koldioxid från energisektorn ökar

Effekter av att begränsa utrikeshandel med el (3)

Slutsatser

- På kort sikt kan handelsbegränsningar göra att de svenska elpriserna bli lägre – men redan om några år kan de bli högre
- Snabb elektrifiering och en ökad andel väderberoende kraft kräver en större tillgång till utrikeshandel
- Att begränsa handeln på de befintliga utlandsförbindelserna strider sannolikt mot EU-rätten och kan medföra dryga böter
- Handelsrestriktioner leder till högre systemkostnader och försämrad försörjningstrygghet
- Nya utlandsförbindelser behövs men ställer nya krav

Budskap till politiken

- Att "klippa kablar" är inte ett bra recept mot höga elpriser
- Se över kriterierna för tillstånd och ägande av nya utlandsförbindelser
- Överväg ett mål för graden av nationell självförsörjning med el
- Utred nya sätt att hantera prisvariationer
- Sätt upp långsiktiga spelregler – omfattande investeringar behövs

